

**Ongewenste beïnvloeding van moskeeën
vanuit het buitenland**

De methoden, motieven en gevolgen voor de Nederlandse samenleving

Inhoudsopgave

H1	Inleiding	1
H2	Beïnvloeding van moskeeën	1
2.1	Focus op ongewenst gedrag	1
2.2	Vormen van beïnvloeding vanuit het buitenland	2
2.3	Uitreizigers	3
H3	Motieven voor ongewenste beïnvloeding	4
H4	Gevolgen ongewenste beïnvloeding	4
H5	Convenant	5
5.1	Initiatief	5
5.2	Proces	5
5.3	Vervolg	6
H6	Te nemen maatregelen	6
6.1	Transparantie	6
6.1.1	Commissie als intermediair	6
6.1.2	Prospectusplicht	7
6.2	Weerbaarheid	7
H7	Conclusie	8

1. Inleiding

Al enkele jaren voeren wij een maatschappelijk debat over het fenomeen ongewenste buitenlandse financiering aan moskeeën. Buitenlandse financiering is niet nieuw en doet zich voor sinds de jaren tachtig van de twintigste eeuw. Vrijwel alle moskeeën zamelen geld in, in Europa, door middel van crowdfunding, benefieten, veilingen en donaties. Sommige moskeeën wendden zich ook tot het verre buitenland, zoals de Golfstaten, om de bouw, onderhoud of activiteiten te laten financieren. Het gaat in dat geval vaak om substantiële bedragen. Buitenlandse financiering van moskeeën is legitiem mits daarmee geen ongewenste invloeden gepaard gaan, waarmee de autonomie van een moskeebestuur dan wel haar achterban in het geding komen dan wel in strijd komen met fundamentele waarden en normen in onze samenleving.

In april 2018 hebben Nieuwsuur en NRC een verontrustende 'trilogie' uitgezonden respectievelijk gepubliceerd, waaruit bleek dat verschillende moskeeorganisaties in Nederland podium boden aan predikers die onverdraagzame, en in enkele gevallen, zelfs zorgelijke lezingen gaven aan verschillende moskeegemeenschappen. Die moskeeorganisaties bleken te zijn gefinancierd door bedenkelijke of omstreden organisaties uit de Golfstaten en die ook daadwerkelijk invloed, in de vorm van afvaardiging van predikers of anderszins, met de financiering meestuurd.

In september vorig jaar bleek uit ander onderzoek van Nieuwsuur en NRC dat enkele salafistische moskeescholen zorgelijke informele lessen gaven aan kinderen waarmee zij met hun rug naar de samenleving werden gekeerd, althans met het grote risico daarop.

Eerst zal ik ingaan op beïnvloeding van moskeeën, waarbij ik tevens de afbakening van het probleem vanuit het perspectief van de overheid zal betrekken en zal inzoomen op het fenomeen uitreizigers naar Syrië (hoofdstuk 2). Vervolgens wordt een beknopte analyse gegeven van de motieven (hoofdstuk 3) en de gevolgen (hoofdstuk 4) van ongewenste financiering. Onder hoofdstuk 5 wordt het initiatief en het verloop van een convenant tot zelfregulering door de Nederlandse moskeeën beschreven. Aansluitend worden aanbevelingen gedaan voor de te nemen maatregelen om het probleem van ongewenste financiering en problematisch gedrag op te lossen (hoofdstuk 6). Ik zal afsluiten met een conclusie (hoofdstuk 7).

2. Beïnvloeding van moskeeën

Op verschillende wijzen kunnen moskeeën worden beïnvloed door organisaties vanuit het buitenland. Hierna worden verschillende aspecten uiteengezet.

2.1 Focus op ongewenst gedrag

Ongewenste financiering is alleen ongewenst als sprake is van het importeren van onverdraagzame invloeden. Dus wanneer financiën en extremistische opvattingen samen komen. Ongewenste financiering is een van de oorzaken van onverdraagzaamheid en radicalisering. Het wordt echter sterk afgeraden dat de overheid zich teveel focust op de ultra-orthodoxe stromingen binnen de Islam als target, zoals het salafisme. Beter is om dat debat over de onwenselijkheid daarvan over te laten aan de moslimgemeenschap zelf. Dat debat is al gaande en zal toenemen. Al baken je als overheid na veel inspanningen een definitie af, dan doet dat geen opgeld meer als er een andere vorm van onverdraagzaamheid de kop opsteekt. Wat je ziet, is dat wanneer een bepaalde fundamentalistische stroming in de kiem wordt gesmoord, een andere fundamentalistische stroming vrij baan krijgt. Bovendien valt orthodoxie, hoe ongewenst voor sommigen ook, binnen de godsdienstvrijheid. Het wordt pas problematisch als die orthodoxie van purisme verwordt tot politiek. Ook dat is niet strafbaar maar wel ongewenst. Het gedachtengoed uit zich in het publieke domein waarbij op dwingende wijze alle andere (on)gelovigen worden afgewezen en de eigen normen 'dwingend' worden opgelegd.

De overheid zou zich enkel moeten focussen op de uitingsvormen, dat ongewenste gedrag, ongeacht de ideologie of stroming waar die ongewenste gedragingen uit voortvloeien. Anders wordt het thema voor de overheid ongrijpbaar. Zelfs onderzoekers die een poging hebben gewaagd zijn niet gevrijwaard van het maken van pijnlijke blunders, zoals de onderzoeker Soroush die een onderzoek verrichte naar het salafisme op moskeeën en de gevolgen daarvan voor de samenleving. De onderzoeker bestempelde een progressieve moskee uit Leiden, die als rolmodel fungeert in Nederland, onterecht als salafistisch en onverdraagzaam. Daarmee heeft de onderzoeker alle moskeeën in Nederland over een kam geschoren en de Islam in een kwaad en misleidend daglicht gezet. De overheid moet hiervoor waken.

Een andere casus waaruit blijkt dat de overheid waakzaam moet zijn en zich niet moet focussen op ideologieën of stromingen is de casus Roermond waarover de directeur van de Taskforce PG & OBF (Taskforce) een toelichting heeft gegeven vorige week. De casus illustreert dat ook buitenlandse financierders kampen met aanvragen uit Nederland die zij lastig op hun merites kunnen beoordelen.

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft vorig jaar negatief geadviseerd met betrekking tot de financiering van een moskee in Roermond en heeft er zelfs een persbericht aan verbonden waaruit bleek dat er bezwaren waren als de betreffende moskee gefinancierd zou worden door een organisatie uit de Golfstaten. Het hevig geschrokken moskeebestuur heeft zich vervolgens tot de Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland (RMMN) gewend voor bijstand en advies. Uit het daaropvolgende onderzoek bij de moskee en de Taskforce is niets gebleken van problematisch gedrag of ongewenste financiering. Er werd zelfs door het ministerie vaag gedaan over de bezwaren terwijl de moskee wel was 'veroordeeld' in de regionale media en zich niet kon verweren. De Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland heeft haar zorgen hieromtrent geuit bij de Taskforce die de zorgen na nader feitenonderzoek deelde. Er bleek louter sprake te zijn van vage vermoedens ten aanzien van het gedachtengoed van een voormalig bestuurslid die niet meer betrokken was bij de moskee. De moskee is vervolgens gerehabiliteerd. De casus laat zien dat het voor de overheid lastig is om het probleem te definiëren en af te bakenen. Beter is de focus te leggen op ongewenst gedrag en het verband met financiering waarmee het gedrag van personen op ongewenste wijze wordt beïnvloedt.

2.2 *Vormen van beïnvloeding vanuit het buitenland*

Via Nederlandse moskeeën proberen sommige organisaties uit de Golfstaten invloed uit te oefenen op de Islamitische gemeenschap in Nederland. Gebleken is dat verschillende moskeeën die betrokken waren bij misstanden die door Nieuwsuur werden uitgezonden, gefinancierd werden door organisaties vanuit de Golfstaten. Zo ook de As Soennah moskee.¹ De As Soennah moskee is aangesloten bij de regionale moskeekoepel SIORH (Haaglanden). SIORH is niet aangesloten bij de Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland. De Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland kan derhalve niets melden vanuit haar eigen waarneming over de As Soennah moskee.

Nieuwsuur heeft de video-opnames over de As Soennah moskee aan de Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland laten zien en gevraagd om een beoordeling. Op de As Soennah moskee werden verschillende preken gehouden die strekten tot onderdrukking van de vrouw, er was sprake van een online cursus waarin werd aanbevolen om meisjes te besnijden om hun 'lusten' te onderdrukken, waarin Sjiïeten met veel woorden een virus werden genoemd, en er werden lezingen gegeven waarin werd gepredikt en gelegitimeerd dat op afvalligheid of overspel de doodstraf, 100 zweepslagen dan wel steniging staat.

---

¹ <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2229482-ongewenste-financiering-moskeeen-burgemeester-den-haag-wil-nieuwe-wet.html>

Tijdens de uitzending over de As Soennah moskee in Den Haag bleek dat de moskee werd gefinancierd door de omstreden geldschieter Revival of Islamic Heritage Society (RIHS) vanuit de Golfstaten. Deze geldschieter is in verband gebracht met terreurorganisatie Al Qaida en steun aan strijdgroepen in Syrië. Om die reden stond RIHS volgens Nieuwsuur geregistreerd op internationale sanctielijsten.

RIHS vaardigde volgens Nieuwsuur ook sprekers af naar de As Soennah moskee. Tijdens de strijd in Syrië in 2013 werd door een spreker van RIHS op de As Soennah moskee met veel woorden opgeroepen tot onverdraagzaamheid jegens Sjiïeten. Ook werd de strijd in Syrië tegen personen, die een andere stroming binnen de Islam belijden dan het salafisme, gelegitimeerd omdat dat ongelovigen zouden zijn.

De spreker die verbonden was aan RIHS, riep ook op tot - en legitimeerde slavernij van vrouwen. Hij vergoelijkte daarmee de nieuwe staat Da'esh 'in wording' en de beloning die jonge strijdkrachten te wachten stond.

Andere vormen van beïnvloeding vanuit het buitenland, bestaan uit het benoemen van bepaalde bestuurders in het bestuur van de moskee of door bepaalde imams aan te stellen op een moskee, betrokkenheid en aanwijzingen tot het opnemen van bepaalde bedingen in de statuten ten aanzien van de zeggenschap, en het verstrekken van lesmateriaal en geschriften die al dan niet gepaard gaan met de financiering, waaruit onderwezen moet worden. Het is belangrijk periodiek en altijd goed te controleren wat er in geschriften staat die gratis aan moskeeën worden gestuurd. Maar ook wordt er invloed uitgeoefend door middel van het organiseren van conferenties en lezingen. Wie gaat die lezingen verzorgen en op welke wijze? Ook wordt er invloed uitgeoefend door het doen van fatwa's (hoe moet omgegaan worden met bepaalde vraagstukken?).

2.3 Uitreizigers

Uit journalistiek onderzoek is gebleken dat veel uitreizigers naar Syrië, uit Den Haag kwamen.² De documentairemaker en onderzoeksjournalist Sinan Can heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar de uitreizigers naar en de situatie in Syrië en Irak. Hij is daar ook een langere periode geweest voor zijn onderzoek en kwam emotioneel terug. Het was de hel op aarde vertelde hij. Uit het gesprek dat ik vorige week donderdag met hem voerde - en waar ik met zijn toestemming naar mag verwijzen - bleek dat veel uitreizigers naar Syrië uit Den Haag kwamen, doorgaans kansloze jongeren met vaak een lage intelligentie volgens de onderzoeksjournalist. Het valt op dat vooral kwetsbare en eenvoudig te beïnvloeden personen zijn geronseld voor de gewapende strijd in Syrië. Het behoeft geen betoog dat de moslimgemeenschap zelf hier het grootste slachtoffer is van deze praktijken. Het is zaak om de Nederlandse moslimgemeenschap te beschermen tegen opruiende preken en onverdraagzame ideologieën waarmee de jongeren de dood worden ingestuurd. En als zij niet komen te overlijden in Syrië, vormen zij een substantieel risico, gelet op hun trauma's, trainingen en indoctrinatie, voor de Nederlandse samenleving als geheel.

De As Soennah moskee heeft een grote achterban die ook beschermd moet worden tegen onverdraagzame predikers en financierders. Het gaat niet aan om de moskeegemeenschap zelf te veroordelen omdat zij ook slachtoffer is van beïnvloeding. De moskeegemeenschap moet bevrijd worden van onverdraagzame predikers en financierders zodat zij geen voet meer aan de grond krijgen in Den Haag of een andere Nederlandse gemeente.

---

² <https://www.ad.nl/den-haag/haagse-jihadist-blijkt-na-stage-als-jeugdwerker-afgereisd-naar-is~a9cf2034/>
<https://www.ad.nl/binnenland/tv-docu-sinan-can-generaties-nederlandse-jihadisten-inspireren-elkaar~a06aa5dc/>

3. Motieven voor ongewenste beïnvloeding

Buitenlandse financiering is niet per definitie ongewenst. In de Golfstaten wordt geld ingezameld om te kunnen voldoen aan de Za'Kaat. De Za'Kaat gebruiken voor de bouw van moskeeën in het buitenland is een mooie bestemming voor de Golfstaten. Maar sommige buitenlandse organisaties gaan verder dan alleen doneren en willen ook voet aan de grond krijgen in Europa door de ultra-orthodoxe islam te exporteren.

Organisaties uit de Golfstaten, zoals in Saoedi Arabië willen het salafisme exporteren over de wereld om hun grip op moslims te versterken en de salafistische normen boven alle andere normen te verheffen. Een soort van vijfde kolonie in de wereld creëren. De bakermat van de islam is en blijft Saoedi-Arabië, en daar mag niet aan getornd worden, de binding moet sterk blijven wereldwijd. Wereldwijde draagvlak om de positie van een land als Saoedi-Arabië in de wereld dominant te houden. Dat geeft ook aanzien. Maar er zijn ook organisaties uit de Golfstaten die draagvlak willen voor internationale conflicten, een vijand tot een gemeenschappelijke vijand maken. Zij maken handig gebruik van het gebrek aan geld en capaciteiten door organisaties in NL die een moskee willen bouwen. Eenmaal voet aan de grond, doen deze organisaties een beroep op de aanvragers om zich in te spannen voor hun zaak. Zoals demo's organiseren. Dat hebben wij ook gezien in Den Haag. Sommige organisaties gaan nog verder en proberen zelfs gemeenschappen warm te maken voor de gewapende strijd in Syrië, zoals RIHS doet.

4. Gevolgen ongewenste beïnvloeding

Deze ontwikkelingen zijn niet strafbaar maar jongeren die opgroeien met deze denkbeelden staan bij voorbaat 3-0 achter. Er wordt tweespalt of verdeeldheid gezaaid tussen moslims, de ware islam en de dwalenden die geleid moeten worden en de ongelovigen waarvan je je moet distantiëren, anders ben je geen goede moslim. Ook is sprake van sociale druk. Geïsoleerd worden van de Westerse samenleving, dus met de rug naar de samenleving staan. Niet als moslim vrij kunnen deelnemen in de samenleving als individu met een eigen wil.

Een moskeebestuur en haar achterban verliezen hun autonomie. Een buitenlandse ideologie wordt hen opgelegd. Moskeegemeenschappen willen goede moslims zijn en luisteren graag naar de preken van hun imams. Dat brengt een belangrijke verantwoordelijkheid mee. Als de gemeenschap, met name jongeren, wordt geleerd om met hun rug naar de samenleving te staan, waarbij het argument van onrecht en discriminatie door de 'ongelovigen' populair is, dan kan dat leiden tot sektevorming, isolatie en dat kan uiteindelijk zelfs tot vijandige denkbeelden leiden jegens andersdenkenden. Het is opmerkelijk dat de stad Den Haag een belangrijke leverancier is geweest van uitreizigers.

Ongewenste beïnvloeding leidt tot polarisatie en uiteindelijk tot een parallelle samenleving (dus geen nieuwjaar vieren, mag niet meedoen met andersdenken, kinderen mogen niet naar muziek luisteren, mag geen hand geven aan het andere geslacht, mag geen respect hebben voor anderen die kerst vieren, mag geen verjaardagen vieren, geen vrijheid om eigen wil te bepalen, mag niet zonder toestemming van de man of familielid naar buiten toe, moet niqaab dragen etc). Jongeren die zich verder willen ontwikkelen komen in de problemen omdat zij worden geremd in hun ontwikkeling door interpretaties uit fatwa's, zoals stoppen met de opleiding aan een Nederlandse universiteit, waar je ook kijkt naar vrouwen die schaars gekleed zijn en waar je ook handen moet schudden van vrouwen. Ons hebben signalen bereikt dat studenten geneeskunde zelfs zijn gestopt met de opleiding omdat ze die fatwa's hebben gevolgd. Dus studie niet afgemaakt.

Ongewenste financiering en ongewenste beïnvloeding door fundamentalisten kan tevens leiden tot een identiteitscrisis. Waar ligt je loyaliteit?

5. Convenant

De Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland is geschrokken van de beelden die Nieuwsuur heeft laten zien. En helaas was het niet één incident. Uit de uitzending bleek dat onverdraagzame preken ook op andere moskeeën werden gehouden. Hierna wordt ingegaan op het initiatief en het proces met betrekking tot het aangaan van een convenant waarmee buitenlandse financiering kan worden gereguleerd.

5.1 *Initiatief*

De Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland heeft samen met de moskeekoepel Contactorgaan Moslims & Overheid (CMO) het initiatief genomen om werk te maken van een convenant die buitenlandse financiering aan moskeeën reguleert. De moskeekoepels vonden het belangrijk dat de overheid bij deze vorm van zelfregulering zou faciliteren omdat ook vanuit de Tweede Kamer en de overheid terecht grote zorgen zijn geuit. De moskeekoepels vonden het belangrijk dat een convenant op tafel zou komen die ook zou worden geaccepteerd door de overheid.

Waarom zelfregulering? De moskeekoepels waren de mening toegedaan dat sprake was van maximaal twintig moskeeën en islamitische organisaties waarin onverdraagzaamheid werd gepredikt én die gefinancierd werden door organisaties uit het buitenland waarbij vraagtekens konden worden gezet dan wel vraagtekens konden worden gezet bij de voorwaarden die aan de financiering waren verbonden. De twee moskeekoepels waren ook de mening toegedaan dat de meerderheid van de moskeeën niet de dupe moest worden van de te nemen maatregelen. Het gros van de moskeeën in het land zijn kleine of middelgrote moskeeën die financieel gezien soms maar net het water boven het hoofd kunnen houden. Zij staan mijlenver van buitenlandse financiering en mogen niet geraakt worden door disproportionele wetgeving (onevenredige last). Deze moskeeën zijn afhankelijk van donaties, ook vanuit andere moskeeën in Europa. Zij gaan vaak met de 'pet rond.' De belangrijkste vorm van inkomsten zijn crowdfunding en periodiek met de pet rond bij de achterban en bij andere moskeeën.

5.2 *Proces*

Nadat met het initiatief was aangevangen, had het ministerie van SZW tevens twee regionale (moskee)koepels uitgenodigd, dat was het SIORH (moskeekoepel Haaglanden), die ook de As Soennah moskee vertegenwoordigt, en SPIOR (Rotterdam e.o.). De laatste vertegenwoordigt met name islamitische organisaties en minder moskeeën. De twee landelijke moskeekoepels CMO en Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland werden geconfronteerd met een ander standpunt van deze regionale koepels. Zij waren de mening toegedaan dat de overheid een wet moest maken die zou gelden voor alle moskeeën, alle kerken, alle synagogen. Zij waren voorts van mening dat het onderwerp ongewenste buitenlandse financiering veel breder getrokken moest worden, ook professionalisering van moskeebesturen bij voorbeeld zou daaronder moeten vallen.

Hoewel niet wordt getwijfeld aan alle goede bedoelingen, waren de twee landelijke moskeekoepels de mening toegedaan dat hiermee geen recht wordt gedaan aan de vastgestelde misstanden. Als deze redenering wordt gevolgd, dan zouden de kerken ook bij de moskeeën moeten aankloppen als zij misstanden willen oplossen die behoorlijk speelt onder de kerkelijke gemeenschap. Bovendien zouden, met deze visie, alle moskeeën in Nederland worden gedupeerd door hogere lasten en omvangrijke inspanningen. En waarom? Wegens enkele 'multinationals' die over genoeg geld beschikken en die eenvoudig gereguleerd konden worden.

Bovendien was met de visie van de regionale koepels een zeer lang tijdspad gemoeid met enorme afbreukrisico's omdat over betrekkelijk veel zaken overeenstemming moest worden bereikt, en met een erg grote groep van meer dan 1000 religieuze instellingen. Het was weldra duidelijk dat het thema vrijwel geheel verwaterd was en op korte termijn geen zelfregulering tot stand zou kunnen komen. Ik heb begrepen dat de twee regionale koepels samen verder waren gegaan en het uiteindelijk niets is geworden. Dat is jammer, we hadden graag gezien dat het wel was gelukt omdat zij hun best hebben gedaan. Daar kwam bij dat zich een tussentijdse bestuurswisseling voordeed binnen het CMO. De nieuwe voorzitter volgde terstond na zijn aantreden, de koers van de twee hierboven genoemde regionale koepels. Eerst pas nadat een nieuwe bestuurswisseling voordeed, handhaafde het CMO haar aanvankelijke initiatief.

5.3 *Vervolg*

De weg is inmiddels vrij voor de landelijke moskeekoepels om hun werk af te maken ten aanzien van het convenant. Het convenant zal naar onze overtuiging slagen mits het ministerie van SZW de landelijke moskeekoepels faciliteert. Enkele maanden geleden is door het ministerie dat streven toegejuicht. Maar let op: dan hebben we het over zelfregulering. Als de overheid meer de regie wil pakken, dan is dat ook prima, maar dan zal een regeling moeten worden getroffen voor alle religieuze instellingen en niet alleen moskeeën.

6. Te nemen maatregelen

Ons voorstel is om ongewenste invloeden en problematisch (niet strafbaar) gedrag vanuit een multidisciplinair perspectief te benaderen. Hierna wordt op de belangrijkste thema's ingegaan.

6.1 *Transparantie*

Met een verbod op 'ongewenste financiering' uit 'onvrije landen' waarbij aansluiting wordt gezocht bij het 'salafisme', wordt het thema en begrippenkader veel te groot, ingewikkeld en ongrijpbaar gemaakt. Met een dergelijke benadering worden alle religieuze instellingen bij voorbaat geraakt, terwijl het maar zeer de vraag is of de probleemgevallen, waarbij doorgaans professioneel te werk wordt gegaan, kunnen worden aangepakt. We moeten proportioneel reageren en geen paardenmiddelen gebruiken. Klein proberen te houden en concreet focussen op de kern. Dat is de uitdaging. Voordat ik onze visie geef, wil ik benadrukken dat transparantie ook gewenst is voor verschillende buitenlandse financiers die financieringen willen verstrekken aan islamitische organisaties in Nederland. Zie daarvoor de casus Roermond bij de inleiding.

6.1.1 *Commissie als intermediair*

De Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland vindt transparantie erg belangrijk. Hierbij wordt aangesloten bij het verhoor van de heer Rijssenbeek namens het samenwerkingsverband FEC en die als belangrijkste kerntaak, het nastreven van transparantie, noemde. Dat wordt door de Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland onderschreven. Er moet een commissie als intermediair worden aangesteld die overheid en religieuze instellingen kan adviseren en toezicht kan houden als het gaat om buitenlandse financiering. In dit geval is geen sprake meer van zelfregulering, derhalve beslaat de reikwijdte alle religieuze instellingen. Controle krijgen over de aanvragen richting het buitenland voor financiering en donatie. Voorwaarden en kaders stellen door de commissie als intermediair. Dus intermediair als organisatie en niet in de zin van een persoon. Er moeten vertegenwoordigers inzitten van landelijke religieuze organisaties, academici en toezichthouders.

Het laatste is belangrijk. Bijvoorbeeld leden van de Autoriteit Financiële Markten (AFM). De AFM heeft veel kennis van transparantie bij het aantrekken van fondsen. De commissie toetst vanwege haar kennis over de Islam (moslimorganisaties) en de kaders waarbinnen grondrechten zoals godsdienst worden uitgeoefend (staatsrecht- en grondrechtgeleerden/ academici), op mogelijke ongewenste beïnvloeding in haar externe vorm en stelt daar richtsnoeren voor op.

6.1.2 Prospectusplicht

Leden van de AFM die deelnemen in de commissie kunnen helpen bij het opstellen van standaard informatiedocumenten/ Prospectussen. In die informatiedocumenten moet gedetailleerd beschreven worden waar de aanvrager voor staat, wie zijn de bestuursleden en wat is hun achtergrond en ervaring, waar zij het geld concreet voor gaat gebruiken op basis van een projectplan en tijdsplanning, welke doelgroep van financierders zullen worden benaderd, welke waarborgen worden ingebed, wat zij daar tegenover willen stellen jegens potentiële financierders als zekerheid etc. Die informatiedocumenten zijn belangrijk en kunnen worden beoordeeld door de commissie.

In onze visie moeten wij naar een standaardvorm van prospectusplicht bij het aantrekken van grote fondsen uit het buitenland, met veel vrijstellingen om de kleinere religieuze instellingen te ontzien. Dus een soort prospectusplicht bij het aantrekken van fondsen. Het is een misvatting dat financiële organisaties uit de Golfstaten alleen doneren, er is veeleer sprake van zakelijke transacties waarbij de bouw van een moskee een onderdeel betreft van een groter geheel. Het zijn beleggingen. Een prospectusplicht is niet alleen transparant naar de achterban van de aanvrager maar ook transparant naar de organisatie van de financierder en transparant naar de overheid.

Omdat prospectussen/ informatiedocumenten juridisch bindend verklaard kunnen worden, geeft dat handelingsperspectief. Na goedkeuring en gebruik van een prospectus moeten alle partijen zich aan de inhoud en voorwaarden houden die daarin beschreven staan. Op schending daarvan kunnen privaatrechtelijke aansprakelijkstellingen en bestuursrechtelijke handhaving volgen. Een dergelijke benadering is meer dan voldoende om ongewenste financiering buiten de deur te houden. Wel dient deze benadering nader juridisch uitgewerkt en 'vertaald' te worden, gelet op het feit dat onder verordeningen en nationale wetgeving, grote buitenlandse financieringen aan moskeeën door professionele organisaties, vrijgesteld zijn van de prospectusplicht dan wel niet onder de reikwijdte vallen.

6.2 Weerbaarheid

De Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland vindt weerbaarheid erg belangrijk. Hierbij wordt aangesloten bij het verhoor van de heer Roscam Abbing namens de Taskforce en die als belangrijke oplossingsrichting, het versterken van de weerbaarheid, noemde.

Dit is een breed (container)begrip waaruit verschillende thema's gedestilleerd kunnen worden. Er kan naar onze mening een adviesgevend samenwerkingsverband worden samengesteld, een denktank met geleerden en wetenschappers, die een multidisciplinaire benadering nastreeft als het gaat om weerbaarheid. Het verbieden van gedachten zal niet werken, daar moeten alternatieven tegenover staan. De focus moet vooral gericht worden op informeel onderwijs en het lesmateriaal, de Nederlandse imamopleiding, professionalisering van moskeebesturen en sociale media. Ik laat bewust even bestrijding van discriminatie op de arbeidsmarkt en onderwijs buiten beschouwing omdat dat weliswaar erg belangrijk is maar niet zozeer valt binnen de focus op religieuze instellingen (zoals moskeeën).

Bewustwording is belangrijk omdat ongewenste invloed plaatsvindt via verschillende invalshoeken.

Ongewenste buitenlandse financiering is louter één aspect en speelt nauwelijks een rol bij actieve Nederlandse islamitische organisaties die onverdraagzame boodschappen verspreiden binnen de moslimgemeenschap.

In samenwerking met het CMO en de Vrije Universiteit in Amsterdam maakt de Raad van Marokkaanse Moskeeën werk van een Nederlandse imamopleiding waarbij bij aanvang af de moskeeën zullen worden betrokken om het draagvlak ten aanzien van de opleiding te vergroten. Het moet hun opleiding worden.

Verder is het voor ons een doorn in het oog dat enkele invloedrijke onverdraagzame predikers en lobbyisten via sociale media op disproportionele wijze de beeldvorming beïnvloeden, terwijl zij een kleine maar hardnekkige minderheid vertegenwoordigen. Daarmee onderschrijven wij de analyse van de directeur-generaal van de AIVD, de heer Dick Schoof, die vorige week is verhoord over dit onderwerp. De Raad van Marokkaanse Moskeeën heeft enkele maanden geleden het initiatief genomen om het geluid van de meerderheid binnen de moslimgemeenschap van een gemeente te gaan versterken op sociale media. Met name door tussenkomst van imams, predikers en andere belangrijke actoren. Het is een pilot en zal bij succes navolging kunnen krijgen in andere gemeentes. Wij kunnen niet genoeg benadrukken dat weerbaarheid alleen kansrijk is met behulp van de moslimgemeenschap zelf!

7. Conclusie

Al enkele jaren voeren wij een maatschappelijk debat over het fenomeen ongewenste buitenlandse financiering aan moskeeën. Sommige moskeeën wenden zich tot het verre buitenland, zoals de Golfstaten, om de bouw, onderhoud of activiteiten te laten financieren. Buitenlandse financiering van moskeeën is legitiem mits daarmee geen ongewenste invloeden gepaard gaat als gevolg van ultra-orthodoxe buitenlandse stromingen binnen de Islam, waarmee de autonomie van een moskeebestuur dan wel haar achterban in Nederland in het geding komen dan wel in strijd komen met fundamentele waarden en normen in onze samenleving. Ongewenste financiering is alleen ongewenst als daarmee onverdraagzame of extremistische invloeden worden geïmporteerd. Dus wanneer financiën en extremistische opvattingen samen komen.

Het wordt echter sterk afgeraden dat de overheid zich teveel focust op de ultra-orthodoxe stromingen binnen de Islam als target, zoals het salafisme. Dat is ongrijpbaar voor de overheid. De overheid zou zich enkel moeten focussen op de uitingvormen, het ongewenste gedrag, ongeacht de ideologie of stroming waar die ongewenste gedragingen uit voortvloeien.

Uit de 'Nieuwsuur-trilogie' is gebleken dat verschillende moskeeën die betrokken waren bij misstanden, gefinancierd werden door organisaties vanuit de Golfstaten. Zo ook de As Soennah moskee uit Den Haag. In dit specifieke geval vaardigde de financierder predikers af naar de moskee die zeer onverdraagzame boodschappen verkondigden aan de moskeegemeenschap. Het betrof regelrechte Da'esh-indoctrinatie, zoals het legitimeren van slavernij jegens vrouwen en meisjesbesnijdenissen.

Uit journalistiek onderzoek is gebleken dat veel uitreizigers naar Syrië, uit Den Haag kwamen. Het is zaak om de Nederlandse moslimgemeenschap te beschermen tegen opruiende preken en onverdraagzame ideologieën waarmee de jongeren de dood worden ingestuurd. En als zij niet komen te overlijden in Syrië, vormen zij een substantieel risico, gelet op hun trauma's, trainingen en indoctrinatie, voor de Nederlandse samenleving als geheel.

Er bestaan verschillende motieven voor buitenlandse islamitische organisaties om financiering te verstrekken aan Nederlandse moskeeën.

Zo wordt beoogd om het salafisme te exporteren om de grip op moslims wereldwijd te versterken en de salafistische normen boven alle andere normen te verheffen. Maar er zijn ook organisaties uit de Golfstaten die draagvlak willen voor internationale conflicten, een vijand tot een gemeenschappelijke vijand maken. De gevolgen kunnen verstrekkend zijn voor de Nederlandse moslimgemeenschap en samenleving als geheel. Ongewenste invloeden kunnen leiden tot verlies van autonomie, sektetvorming, polarisatie en parallelle samenlevingen.

De Raad van Marokkaanse Moskeeën Nederland (RMMN) en het Contactorgaan Moslims & Overheid (CMO) hebben daarom het initiatief genomen om met betrekking tot ongewenste buitenlandse financiering, tot zelfregulering te komen door middel van een convenant. De twee moskeekoepels waren de mening toegedaan dat de meerderheid van de moskeeën niet de dupe moest worden van algemene regelgeving. Het probleem van niet transparante financiering aan maximaal een twintigtal moskeeën kon betrekkelijk eenvoudig gereguleerd worden voor de toekomst. Het is uiteindelijk niet gelukt omdat enkele regionale moskeekoepels geen heil zagen in een convenant maar een wet wilden zien die zou gelden voor alle religieuze instellingen en die veel breder zou worden getrokken. De doorslaggevende reden voor het schorsen van het proces om tot een convenant te komen, was een tussentijdse bestuurswisseling met betrekking tot het voorzitterschap binnen het CMO als gevolg waarvan een andere koers werd gevolgd. Inmiddels is het bestuur binnen het CMO gestabiliseerd en zal alsnog samen met de RMMN de handschoen worden opgepakt.

Wij doen tot slot het voorstel om ongewenste invloeden en problematisch (niet strafbaar) gedrag vanuit een multidisciplinair perspectief te benaderen.

Transparantie is erg belangrijk. Dat werd vorige week ook onderschreven tijdens het verhoor van de heer Rijssenbeek namens het FEC. Wij zien veel winst in het samenstellen van een commissie als intermediair die overheid en religieuze instellingen kan adviseren en toezicht kan houden als het gaat om buitenlandse financiering aan moskeeën. Er moeten vertegenwoordigers inzitten van landelijke religieuze organisaties, academici en toezichthouders. Er moet gestreefd worden naar een standaardvorm van prospectusplicht bij het aantrekken door religieuze instellingen van grote fondsen uit het buitenland. Omdat prospectussen/ informatiedocumenten juridisch bindend verklaard kunnen worden, geeft dat handelingsperspectief.

Daarnaast is versterking van de weerbaarheid binnen de moslimgemeenschap erg belangrijk. Dat werd vorige week ook onderschreven tijdens het verhoor van de heer Roscam Abbing namens de Taskforce. Het verbieden van gedachten zal niet werken. De focus moet vooral gericht worden op informeel onderwijs en het lesmateriaal, de Nederlandse imamopleiding, professionalisering van moskeebesturen en sociale media.

In samenwerking met het CMO en de Vrije Universiteit in Amsterdam maakt de Raad van Marokkaanse Moskeeën werk van een Nederlandse imamopleiding waarbij bij aanvang af de moskeeën zullen worden betrokken om het draagvlak ten aanzien van de opleiding te vergroten. Het moet hun opleiding worden.

Tot slot is de ergernis momenteel groot dat enkele invloedrijke onverdraagzame predikers en lobbyisten via sociale media op disproportionele wijze de beeldvorming beïnvloeden, terwijl zij een kleine maar hardnekkige minderheid vertegenwoordigen. Dat werd vorige week ook onderschreven tijdens het verhoor van de heer Schoof namens de AIVD. De Raad van Marokkaanse Moskeeën heeft enkele maanden geleden het initiatief genomen om het geluid van de meerderheid binnen de moslimgemeenschap van een gemeente te gaan versterken op sociale media, door tussenkomst van imams, predikers en andere relevante actoren. Het is een pilot en zal bij succes navolging kunnen krijgen in andere gemeentes.

Het kan niet genoeg benadrukt worden dat weerbaarheid alleen kansrijk is met behulp van de moslimgemeenschap zelf!